

Stockholm 2014-04-11

Miljödepartementet
Kemikalieenheten
Loïc Viatte
E-post: loic.viatte@regeringskansliet.se

Regeringskansliets ärenden nr: M2013/3099/Ke, M2013/2076/Ke och M2012/2168/Ke

Svar på remiss om Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om återföring av fosfor samt om investeringsstöd för hållbar återföring av fosfor

SveMin har tagit del av Naturvårdsverkets rapport om hållbar återföring av fosfor (rapport 6580) och Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdrag om investeringsstöd för hållbar återföring av fosfor. Efter medgivet anstånd lämnar SveMin följande remissyttrande.

SveMins medlemsföretag arbetar med gruvrelaterad verksamhet inklusive entreprenadarbeten i anslutning till gruvor och prospektering.

Naturvårdsverkets rapport om hållbar återföring av fosfor

SveMin konstaterar att Naturvårdsverkets författningsförslag inte innehåller någon reglering som specifikt avser användning av avfallsslam i samband med åtgärder för att avsluta och behandla avslutade gruvområden och deponier för utvinningsavfall. SveMin anser att det är bra och utvecklar skälen för detta nedan.

Som utredningen påpekar (sid. 40) används en relativt stor mängd avloppsslam som täckmaterial på deponier och i gruvområden. ”Merparten av den fosfor som finns i livsmedlen hamnar i avloppsvattnet. I reningsverken avskiljs i dag cirka 96 procent av fosfor som därmed hamnar i slammet (SCB 2012a). I dagsläget sprids avloppsslam motsvarande 1 340 ton fosfor per år som växtnäring inom jordbruket. Den resterande mängden avloppsslam, motsvarande 4 460 ton fosfor per år, används till anläggningsjordar för olika ändamål och som täckmaterial på deponier och i gruvområden. (Detta slam betecknas i figur 1 som ”användning där fosfor inte nyttiggörs”.) Exempelvis går 510 ton fosfor per år från Henriksdals reningsverk till Bolidens gruva i Aitik för efterbehandling av markområden vid gruvor och sandmagasin (Stockholm Vatten 2012).”

Användning av avloppsslam är ofta en viktig komponent i samband med uppfyllandet av det ansvar för avfallshantering och avslutande av gruvområden som gruvföretag har enligt miljölagstiftningen. Det är viktigt att förstå att förutsättningarna för användning av avloppsslam inom gruvområden, där slammet främst utnyttjas vid täckning av gråbergssupplag eller sandmagasin, är helt annorlunda än vid användning på åkermark. Utläggningen av avloppsslam i gruvområden motsvarar ofta en fosfor- och ammoniumkvävegiva som är upp till hundra gånger större än den som ges vid använd-

ning av slam på jordbruksmark. I gruvsammanhang är syftena flera, bland annat som täckning och för att åstadkomma jordförbättrande egenskaper och möjliggöra vegetationsetablering vid avslutande och behandling av avslutade gruvområden och deponier för utvinningsavfall samt för att förhindra damning och erosion. Avloppsslammet läggs ut på ytor av malt eller krossat minerogent material, alternativt på ytor av morän som utgör tätskikt på anriknings- eller gråbergsavfallsdeponier. Det utgångsläget gör att det behövs, och är motiverat, att använda stora mängder slam i uppbyggnadsskedet. Behovet av att tillföra en ansenlig mängd näringsämnen och jordmånsbildande material är alltså många gånger en förutsättning för att skapa bra och långsiktigt goda växtbetingelser och därmed en miljömässigt lyckad avslutning av gruvområdet eller deponin.

Det finns inget på förhand givet användningsområde av ett avslutat gruvområde. Många gånger övergår marken så småningom till skogsmark, men det kan inte uteslutas att ett behandlat område skulle kunna användas på ett sätt som faller inom den föreslagna definitionen för "annan mark", exempelvis som ett framtida strövområde. Utredningen föreslår (12 §) begränsningar för hur mycket fosfor och ammoniumkväve som får tillföras åkermark eller annan mark vid ett tillfälle respektive årligen (beträffande fosfor total genomsnittlig mängd under en femårsperiod). Likaså föreslås (13 §) att i blandningar som till någon del består av avloppsfraktioner och som används på annan mark får andelen avloppsfraktioner utgöra högst 20 volymprocent av blandningen. SveMin konstaterar att om definitionen "annan mark" är avsedd att ges en vid tillämpning och därigenom omfattar områden som behandlats efter avslutad gruvdrift kan det i praktiken omöjliggöra användningen av avloppsslam för detta ändamål. I sammanhanget måste beaktas att de typer av markanvändning som exemplifieras i definitionen av "annan mark" avser mark som har helt andra naturliga förutsättningar än en avslutad deponi med gruvavfall där det finns ett stort behov av att tillföra näringsämnen och jordförbättringsmedel. Den föreslagna författningen bör därför ändras, så att gruvbranschens användning av avloppsslam i behandlings- och/eller återställandesyfte tydligt faller utanför tillämpningsområdet – även om den framtida markanvändningen kan falla under definitionen annan mark.

SveMin vill framhålla att användning av avloppsslam i samband med avslutande eller ordningsställande av gruvområden sker under kontrollerade och reglerade former (bland annat inom ramen för gällande miljötillstånd och förordningen om gruvavfall (2013:319)). Oavsett om åtgärderna genomförs under eller efter avslutad drift sker en detaljerad egenkontroll av bland annat utgående vatten. Användningen av avloppsslam vid täckning av gruvavfallsdeponier är en systemlösning (inkluderande tätskikt, erosionsskikt och vegetationsskikt) som ger god möjlighet till kontroll och övervakning och som innebär liten risk för metallutsläpp. Sammantaget finns det mycket bra förutsättningar att reglera användningen av avloppsslam genom tillstånd, villkor och tillsyn för att undvika att användningen orsakar miljöproblem.

SveMin anser att det är mycket viktigt att användningen av avloppsslam för de ändamål som beskrivs ovan kan fortgå. Om användningen begränsas (i enlighet med föreslagna 12-13 §§) omintetgörs möjligheten att använda en resurs som är mycket viktig för att kunna genomföra lämpliga åtgärder på områden som ofta är flera kvadratkilometer stora. En sådan begränsning är inte miljömässigt motiverad såvitt avser gruvområden. I sammanhanget måste beaktas att alternativet till att använda avloppsslam vid avslutande eller ordningsställande av gruvområden är att påföra stora mängder jordartsmaterial från andra täkter och att tillsätta konstgödsel för att få motsvarande eftersträvade biologiska effekter. Det är en sämre lösning ur både en miljömässig och ekonomisk synvinkel och särskilt ur ett resurshushållningsperspektiv. Fortsatt kontrollerad och omdömesgill användning av avloppsslam är enligt SveMin i linje med Generationsmålet intention att "kretsloppen är resurseffektiva och så långt möjligt fria från farliga ämnen" och det finns inte heller någon motsättning mellan denna användning och uppfyllande av miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Naturvårdsverkets delredovisning om investeringsstöd för fosforåterföring

Beträffande de utgångspunkter som Naturvårdsverket redovisar i sin promemoria om investeringsstöd för fosforåterföring har SveMin följande synpunkter.

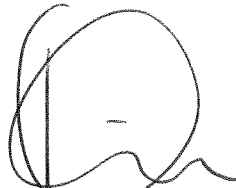
Naturvårdsverket föreslår (sid. 2) att investeringsstödet bör ha tre typer av externa mål: miljömål, innovationsmål och näringspolitiska mål. Som preliminärt miljömål anges "[...] återföring av fosfor till livsmedelsproduktion och andra odlingssystem" (vår kursivering). SveMin anser att även annan återföring än till livsmedelsproduktion och andra odlingssystem bör ingå i miljömålet, om återföringen är miljömässigt motiverad och effektiv ur ett resurshushållningsperspektiv. Exempel på sådan användning framgår av SveMins yttrande ovan. Av samma skäl anser SveMin att syftet med ett investeringsstöd (jfr. punkt 3.3, sid. 4) behöver vara bredare än vad som föreslagits så att även annan miljömässigt motiverad återföring av fosfor än till odlingssystem inkluderas.

Stockholm, dag som ovan

Med vänlig hälsning

SveMin, genom

Anders Lundkvist

Kerstin Brinnen